

PAPER

MILLIY MA'NAVIYAT VA AXBOROT XAVFSIZLIGI MUAMMOLARI

Abduqahhorov Lochinbek Tursunali o'g'li^{1,*}

¹Namangan davlat universiteti tadqiqotchisi

*abduqahhorov@gmail.com

Abstract

Ushbu maqolada milliy ma'lumotni asrash va rivojlantirish jarayonini ta'minlashni ta'minlashning axborot vositalarini tahlil qilish. Globallashuv va texnologiyalar jadal rivojlanayotgan zamonaviy jamiyatda turli axborot oqimlari inson, ayniqsa yoshlar dunyoqarashiga ta'sir ko'rsatmoqda. Shu nuqtai nazardan, maqolada milliy qadriyatlar, ma'naviy meros va madaniy an'analarni asrab-avaylash hamda zararli axborotlarning ta'siridan himoya qilish masalalari yoritilgan. , xavfsiz ma'lumot mafkuraviy axborotkondatlar, yolg'on mafkuraviy axborotlar, manip va turli destruktiv g'oyalarning olishda ta'lim, tarbiya va moddiy axborot vositalarining o'rni ilmiy nazorat asoslab olinadi. Soliq manbada milliy ma'naviyatni rivojlantirish, yoshlarni axborot xurujlaridan himoya qilish hamda jamiyatda axborot madaniyatini saqlab qolish bo'yicha muhim taklif va tavsiyalar suriladi.

Key words: ma'naviyat, axborot milliy manbalari, globallashuv, axborot makoni, mafkuraviy tarbiya zararlar, ma'naviy insonlar, axborot madaniyati, yoshlar, zararli axborotlar, elektron texnologiyalar.

Milliy ma'naviyat – bu millatning tarixiy taraqqiyoti jarayonida shakllangan va asrlar davomida takomillashgan ma'naviy meros, madaniy qadriyatlar, urf-odatlar, ma'rifiy an'analalar, axloqiy qoidalar, milliy an'anaviy bilim va tafakkur usullarining uyg'un tizimidir. U millatning ma'naviy-axloqiy mohiyatini ifodalaydi, uning hayot tarzi, turmush madaniyati, ma'naviy ehtiyojlari va ijtimoiy faoliyat yo'nalishlarini belgilaydi. Ma'naviyat insonning ichki dunyosiga

yo'naltirilgan bo'lib, faqat moddiy omillar bilan emas, balki ma'naviy boyliklar bilan ham inson hayotini mazmunli qiladi.

Milliy ma'naviyat tushunchasi keng qamrovli bo'lib, u milliy g'oya, milliy o'zlik, madaniy meros, axloq, ma'rifat va ma'naviy meros kabi ko'plab elementlarni o'z ichiga oladi. U tarixiy xotiraning asosiy tarkibiy qismi sifatida millatning o'ziga xosligini saqlash va avlodlar aloqasini ta'minlashda muhim vazifani bajaradi. Milliy ma'naviyatning

Compiled on: March 14, 2026.

Copyright: ©2026 by the authors. Submitted to Advances in Science and Humanities for possible open access publication under the terms and conditions of the [Creative Commons Attribution \(CC BY\) 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

asosiy vazifasi – millatni birlashtirish, ichki barqarorlikni ta'minlash va ma'naviy rivojlanish jarayonida yo'nalish berishdir.

Mustaqillikdan keyingi O'zbekiston tajribasi shuni ko'rsatdiki, milliy ma'naviyat davlat va jamiyat barqarorligi uchun strategik ahamiyatga ega. Prezident Shavkat Mirziyoyev ta'kidlaganidek, "Milliy o'zligimiz va ma'naviyatimiz – bizning eng katta boyligimizdir. Ularni asrash – bu kelajak avlod oldidagi muqaddas burchimiz"[1, B. 56]. Bu fikrdan anglash mumkinki, milliy ma'naviyat – nafaqat madaniy meros, balki milliy xavfsizlikning muhim tayanchi, global ta'sirlar davrida esa milliy g'urur va mustaqillikning ma'naviy poydevoridir.

Ma'naviyat, ayniqsa, yosh avlod tarbiyasida beqiyos ahamiyatga ega. Chunki ma'naviy yetuk inson axloqiy barqarorlik, yuksak ma'rifiy madaniyat va jamiyatda ijtimoiy hamjihatlikni ta'minlaydi. Akademik A. Saidovning ta'kidlashicha, ma'naviyat insonning hayotiy maqsadlarini belgilash, uning axloqiy yo'nalishini shakllantirish va shaxsiy hamda jamoviy hayotda ma'naviy mezonlarga tayangan holda qaror qabul qilishda hal qiluvchi ahamiyatga ega[2, B. 12-17].

Bugungi globallashuv sharoitida milliy ma'naviyat nafaqat ichki madaniy va ma'rifiy jarayonlar bilan, balki axborot xavfsizligi bilan ham uzviy bog'liqdir. Internet va raqamli texnologiyalar orqali kirib kelayotgan manipulyativ axborotlar, turli mafkuraviy oqimlar va tashqi madaniy ta'sirlar milliy qadriyatlarga jiddiy tahdid solishi mumkin. A. Haydarov o'z tadqiqotlarida global media muhitda milliy ma'naviyatni muhofaza qilishning dolzarbligini ta'kidlab, "Axborot maydonidagi himoya tizimi faqat texnik vositalar bilan emas, balki ma'naviy immunitetni kuchaytirish bilan ham ta'minlanishi zarur" deb qayd etadi[3, B. 44-50].

Milliy ma'naviyatning ahamiyati shundaki, u millatning ma'naviy immuniteti sifatida harakat qiladi. Agar jamiyat o'z ma'naviy asoslarini yo'qotsa, u tashqi ta'sirlarga nisbatan himoyasiz qoladi. Bu esa milliy birlikning zaiflashishi, tarixiy xotiraning yo'qolishi va ma'naviy inqirozlarga olib kelishi mumkin. Shuning uchun milliy ma'naviyatni mustahkamlash, uning mazmun va mohiyatini yoshlar ongida shakllantirish davlat siyosati va fuqarolik

jamiyatining asosiy vazifalaridan biri bo'lib qolmoqda. Axborot xavfsizligi – bu shaxs, jamiyat va davlat manfaatlarini axborot tahdidlaridan himoya qilishga qaratilgan kompleks tizimdir. U axborotni noqonuniy kirish, buzib ko'rsatish, yoki yo'q qilishdan himoya qilish bilan birga, uning haqqoniyligi, maxfiyligi va mavjudligini ta'minlaydi. Xalqaro amaliyotda axborot xavfsizligi milliy xavfsizlikning asosiy tarkibiy qismlaridan biri sifatida e'tirof etiladi.

O'zbekistonda axborot xavfsizligi masalasi so'nggi yillarda strategik darajada ko'tarildi. 2020 yilda qabul qilingan "Axborot xavfsizligi to'g'risida"gi Qonun bu sohada huquqiy asosni belgilab berdi. Qonunda axborot xavfsizligining asosiy prinsiplari, tahdid turlari, davlat va xo'jalik yurituvchi sub'yektlarning vakolatlari aniq ko'rsatilgan[4]. Shu bilan birga, milliy axborot makonini muhofaza qilishda faqat texnik choralar emas, balki mafkuraviy va ma'naviy himoya mexanizmlari ham muhim o'rin tutadi.

Zamonaviy tahdidlar orasida kiberhujumlar, feyk yangiliklar, ma'lumotlarni filtrlash va axborot manipulyatsiyasi alohida ahamiyatga ega. Masalan, kiberhujumlar nafaqat moliyaviy zarar yetkazadi, balki strategik ma'lumotlarni qo'lga kiritish yoki axborot tizimlarini ishdan chiqarish orqali davlat boshqaruviga ta'sir ko'rsatishi mumkin. O'zbekiston Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalarini rivojlantirish vazirligi ma'lumotlariga ko'ra, 2022-yilda kiberxavfsizlik sohasida aniqlangan insidentlar soni 2021-yilga nisbatan 1,7 barobarga oshgan[5]. Axborot xavfsizligi muammolaridan biri – global media makonida milliy axborot mahsulotlarining raqobatbardoshligini ta'minlashdir. Agar milliy mediakontent sifat jihatidan va ta'sirchanlik darajasida xorijiy mahsulotlardan orqada qolsa, jamiyat axborot maydonida "ma'naviy import"ga qaram bo'lib qolishi mumkin. Professor B. Xo'jaqulov bu haqda shunday deydi: "Axborot xavfsizligini ta'minlash – bu nafaqat axborotni himoya qilish, balki milliy axborot mahsulotlarini yaratish va ularni ommalashtirish orqali jamiyat ma'naviy immunitetini kuchaytirishdir"[B6, B. 33-39].

Bundan tashqari, raqamli platforma va ijtimoiy tarmoqlardagi axborot oqimini nazorat qilish

ham muhim vazifa hisoblanadi. Bu yerda syenzura emas, balki axborotning haqqoniyligi va ishonchliligini ta'minlash, manipulyativ va yolg'on ma'lumotlar tarqalishiga chek qo'yish nazarda tutiladi. Shuningdek, aholi, ayniqsa yoshlar orasida axborot madaniyatini oshirish, tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish axborot xavfsizligining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi.

Demak, axborot xavfsizligi – bu faqat texnik yoki huquqiy masala emas, balki kompleks tarzda hal etilishi lozim bo'lgan milliy va ma'naviy muammodir. Bu sohada davlat, fuqarolik jamiyati va fuqarolarning hamkorligi zarur, chunki zamonaviy tahdidlar ko'p hollarda chegara bilmaydi va ularga qarshi kurash faqat integratsiyalashgan yondashuv orqali samarali bo'lishi mumkin.

References

1. Мирзиёев Ш. Янги Ўзбекистон стратегияси. – Тошкент: Ўзбекистон, 2021. – Б. 56.
2. Саидов А. Маънавият ва миллий ўзлик масалалари // Ўзбекистон ижтимоий фанлар журнали, №3 (2020): – Б. 12-17.
3. Ҳайдаров А. Глобаллашув ва миллий маънавият муҳофазаси // Фалсафа ва ҳуқуқ, №2 (2022): – Б. 44-50.
4. Ўзбекистон Республикасининг “Ахборот хавфсизлиги тўғрисида”ги Қонуни, 15.04.2020 й., Олий Мажлис Қонунчилик палатаси расмий сайти.
5. Ўзбекистон Республикаси Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги, “Киберхавфсизлик бўйича йиллик ҳисобот – 2022”.
6. Хўжақулов Б. Миллий ахборот макони ва хавфсизлик муаммолари // Жамият ва бошқарув, №4 (2021): – Б. 33-39.